

Històries de la sega

Recaredo del Molí

1. SEGONS M'HAN CONTAT, hi havia dos homes al poble anomenats Lena i Llises que se les donaven de molt segadors. Una vegada venien de segar i es van trobar amb l'amo del mas de la Vega que, en saludar-los, els va convidar a fumar. Mentre feien la xarrada, l'home els preguntà en quants dies li segarien tot el blat que tenia plantat. Un d'ells, es va enfilem a una paret de la vora del camí i, parat damunt la filada de dalt, li contestà que en una setmana li farien la sega i es menjarien el bou que tenia pasturant al prat, el qual calculava que vindria a pesar uns 150 quilos en canal.

2. En una altra ocasió, estaven segant a Albocàsser quan se'ls presentà un senyor descalç i d'aspecte abandonat que amb acusada modèstia els va pregar si li podrien donar jornal. Moguts per la compassió que els inspirava, quedaren amb ell a l'endemà de matí a punta de dia al bancal on havien de segar. L'home es presentà puntualment al tall corbella en mà i, sense deixar-los opinar, es posà a la feina entremig dels dos. A les primeres braçades, els dos xodencs es van posar drets i fent-se senyes per damunt del llom del nou company s'indicaven si no haguera estat millor posar-lo a segar a una banda perquè no els fera nosa allà al mig, si tal com suposaven segava més a esplai que ells. Tanmateix, una miqueta més tard, Llises ja li feia senyals a Lena reclamant-li que espavilara, que el malvestit recent incorporat els guanyava.

Els mateixos, quan ja aquí al poble estaven contant tot açò mentre es feien un got de vi a la taverna d'Andreu, reconeixien que, al poc, va quedar ben clar com aquell home segava el doble que ells i que, a més a més, lligava el falcat¹ amb el dit gros del peu. En adonar-se'n d'aquest detall, van comprendre per quina raó anava descalç. El sol va anar prenent alçària i, a mitjan matí l'home, es va alçar dret i els digué: «per avui crec que ja en tenim prou, em diuen *el peó d'Albocàsser* i tothom em comentava que vostés segaven a muntó, és cert, però també és ben cert que no seguen tant com jo». Acte seguit se'ls endugué a sa casa, els preparà un bon dinar i els oferí la seua amistat més sincera i duradora.

3. Em van contar també com una vegada, mentre Lena i Llises segaven amb una colla al mas de les Calçades, van haver d'allargar-se al mas de Baix la

1. Falcat: Conjunt d'espigues o brins que omple la mà esquerra del segador amb cada dos o tres cops de falç i que es deixa en terra per a poder continuar segant.

Dones segant. Foto cedida per Demetrio

i Llises perquè me la va contar el tio Damià de l'Estepar. Per tant, el que ara us contaré degué ocórrer sobre l'any 1930. Els segadors protagonistes d'aquesta història eren Damià de Paleta —el de l'Estepar—, el Riello, el Sord del mas de Paulo, Hipòlito de Malusa i el Ventero, a més de l'home que els havia contractat i aleshores feia d'amo i lligava les garbes, que era Cornèlio del mas de la Font. Es van posar a segar de matí i a l'eixida de missa, que serien sobre les 12 de migdia, havien acabat de segar tot el bancal del mas de la Font, que ja sabeu com és de gran.

5. També em van contar d'una altra colla de segadors com, pròxim ja el final de la temporada de blat, estaven segant en un poble del Baix Aragó quan a la casa on s'acollien per a dormir es va acostar una senyora per demanar-los si un dels integrants de la colla podia anar a segar per a ella a l'endemà. Davant d'aquest encàrrec inesperat, els segadors es van rumiar que tant s'hi valia si no els suposava un guany massa gran, era un jornalet més i és sabut que, quan l'economia és escassa, tota pedra fa paret. Així que, després de comunicar-li a la senyora l'acceptació de l'encàrrec, van haver de deliberar sobre quin d'ells era el més apropiat per a complir el que acabaven de pactar. Finalment van resoldre que fóra Damià de l'Estepar l'elegit. A l'endemà de bon matí, la senyora amb una cavalleria carregada amb el menjar i amb diverses eines de segar, i Damià al seu costat també degudament equipat, marxaven cap a la feina. Arribats a la finca, com que el blat estava sembrat a solcs, Damià a peu de bancal va triar un solc arreu i es va posar a la feina d'immediat. Mentrestant,

Roca per a segar l'ordi. Un d'ells va marxar de matí amb el propòsit de fer aquesta feina i tan ràpid va ser que, a mitjan vesprada, ja tornava a estar a les Calçades. Sorpresos per la celeritat del viatge, els companys de sega van suposar que l'ordi que hi hauria per segar deuria ser ben poca cosa i així li ho van fer saber. Però, de sorpresos, van mudar en meravellats quan ell els va contestar: «sí, no era molt, només 7 cavallons; 70 garbes per ser exactes». Aquells homes sabien el que això significava: cada any passaven tres mesos o més segant sense descans, començaven a la Plana i acabaven al Baix Aragó.

4. En una ocasió més recent, i sé que aquesta història no és tan antiga com les que us he contat de Lena

Dones ventant. Foto Ernest Nabàs

la mestressa encara hagué d'anar a deixar l'animal a la caseta i es va incorporar a segar una mica més tard que ell. Tanmateix, al cap d'un parell de solcs d'anada i altres tants de tornada, la senyora no sols havia arribat a l'alçada de Damià sinó que l'havia passat al davant. No obstant, alguna expressió que segurament deguera veure en la cara del jornalier la va deixar cavil·losa i pensadora, tant és així que, en acabant de lligar i rematar l'última gavella² del solc que estava segant, es va quedar esperant-lo i, amablement, el va encarar mentre li explicava que no s'havia de preocupar gens perquè ella li guanyara, deixant clar que no pretenia rivalitzar amb ell: senzillament, aquella era la seua manera habitual de segar. En resposta, Damià li va manifestar serenament que, considerant la grandària de la finca i tenint en compte que ella tenia *aquella manera de segar*, potser no haguera sigut precis contractar-lo, ja que de ben cert ella sola se'n sobrava. Fet i fet, cadascú que s'ho mire com vulga, però segur que no us estranyarà gens si us dic que, quan acabada aquesta feina va comentar amb els companys de colla els fets que us acabem de relatar, les reaccions dels segadors van ser de bromes, rialles, xanxes, burles, gràcies i acudits.

6. Per acabar us contaré que una altra volta els personatges d'aquesta mateixa colla estaven també segant quan, a l'hora de l'esmorzar, la senyora de la casa els va dur el menjar al bancal com era habitual. Tots els segadors presents

2. Gavella: conjunt de falcats d'espigues amb els quals el segador forma una garba.

Descarregant garbes. Foto Ernest Nabàs

se n'adonaren que la dona que els feia de mestressa estava embarassada — cosa que resultava absolutament evident perquè l'embaràs estava molt avançat— i, amb un arranc de gentilesa col·lectiva, la saludaren cadascun d'ells el més afablement que van saber. Quan es va fer migdia, tal com era costum, la dona es presentà de nou, ara per dur el menjar corresponent al dinar. Ella els va saludar de nou cordialment i amablement, però la seua franca salutació no va obtindre resposta. D'aquell grapat d'homes ningú no va ser capaç de tornar-li la salutació, la sorpresa els va eixugar la gola i es van quedar sense paraules. Havien quedat muts de sorpresa i admiració profundes davant la impressionant fortalesa d'aquella dona que, entre la primera i la segona visita del dia, havia donat a llum i, damunt, els havia fet el dinar.